

จดหมายข่าว (E-Newsletter: Agri. Policy Research) งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2
ประจำเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2565

ความเบื้องต้น

โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ และ ดร.ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์
สถาบันคลังสมองของชาติ



จดหมายข่าว งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร” ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2565) นี้ นำเสนอผลการศึกษาของโครงการ “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของความปกติใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19” ภายใต้การสนับสนุนทุนวิจัยจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2563 ซึ่งเป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ซึ่งไปสู่ข้อค้นพบเพื่อพัฒนาบุคลากรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย รวมถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาครัฐ เช่น สำนักงานจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้ประกอบการ บุคลากรให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนนักวิชาการผู้ที่สนใจในประเด็นดังกล่าวสามารถนำข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากการศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมกับปรับรูปแบบการท่องเที่ยวในบริบทความปกติใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ได้

สำนักประสานงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจดหมายข่าวฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจไม่มากนักน้อย ✨



“นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของความปกติใหม่หลังจากระบาดของ Covid-19”

ศึกษาโดย ผศ.ดร.อนามัย คำเนตร และคณะ
โครงการจัดตั้งภาควิชาอุตสาหกรรมบริการและนวัตกรรมภาษา
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“...ภาครัฐยังไม่มียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงโครงการส่งเสริมการเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรทั่วไป...”



อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทย เป็นประเทศที่พึ่งพาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นธุรกิจหลักที่มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 12 ของ GDP ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เช่น อุตสาหกรรมการบิน โรงแรม กิจกรรมอีเว้น (Event) การค้าปลีก ภัตตาคาร การขนส่งทางบก และการขนส่งทางอากาศ อันส่งผลต่อเนื่องไปสู่ผลกระทบด้านการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเป็นอุตสาหกรรมสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย ที่พึ่งพานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นสำคัญ เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ทำให้รูปแบบของดำเนินชีวิตของประชาชนไทยเปลี่ยนแปลงไป ที่เกิดเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งหมายถึง ฐานวิถีชีวิตใหม่ หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต ซึ่งภาคการท่องเที่ยวก็ต้องปรับตัวไปสู่ platform ใหม่ โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้ระบบออนไลน์ (Online platform) โดยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Preventive and fear effect) ความวิตกกังวลการแพร่ระบาดของโรค ทำให้คนเลือกที่จะหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องพบปะกับคนหมู่มาก

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งถือว่าการช่วยเหลือและทดแทนการท่องเที่ยวในต่างประเทศ ในช่วงปิดการเดินทางเข้าออกประเทศ โดยการท่องเที่ยวลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน มีลักษณะการท่องเที่ยวแบบ Private Group เดินทางเป็นครอบครัว และอาจเป็นลักษณะของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง (Premium Package Tour) ซึ่งเมื่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป ผู้ประกอบการก็ต้องวางแผนปรับกลยุทธ์ใหม่เช่นกัน

ปัญหาและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทยที่ผ่านมา การท่องเที่ยวของประเทศไทยลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังขาดจุดขาย และนโยบายที่ชัดเจน อีกทั้ง จากการศึกษาต้นแบบการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย พบว่าภาครัฐยังไม่มียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเพียงโครงการส่งเสริมการเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรทั่วไป

✧ วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19
2. วิเคราะห์และค้นหาองค์ความรู้เชิงวิชาการในการพัฒนาบุคลากรและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19
3. ค้นหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. ค้นหาวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของความปกติใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19

✧ ขอบเขตการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัย

ดำเนินงานด้วยการวิจัยแบบผสมผสานวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multiphase Mixed Methods Research) ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ระยะที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม และระยะที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ โดยทั้ง 4 ระยะใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้ประกอบการ เชี่ยวชาญด้านการประกอบธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) และเพื่อให้ครอบคลุม 6 ภูมิภาคของประเทศไทย



✂️ สรุปผลการศึกษา



ด้านความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มวัยทำงานเลือกท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ในพื้นที่ที่ใกล้เคียงที่พัก มีค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวต่อครั้งไม่มาก สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนหย่อนใจบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพเป็นมิตร รวมถึงมีร้านอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวคาดหวังจะได้รับจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ได้พักผ่อนในบรรยากาศที่ดีและอากาศสดชื่น

ด้านองค์ความรู้เชิงวิชาการในการพัฒนาบุคลากรและแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการควรจัดการความรู้เกษตรทั้งพืชและสัตว์ ที่เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ทั้งในท้องถิ่นและเป็นลักษณะเฉพาะ การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ในการขยายพันธุ์พืชและการปลูกพืชที่เป็นที่นิยม เช่น กระบองเพชร พืชใบด่าง พืชไม้มงคล เป็นต้น การจัดสถานที่ที่เป็นนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ผสมผสานระหว่างศิลปะกับภูมิสถาปัตยกรรม สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจด้านที่พัก สามารถจัดการธุรกิจครบวงจรให้เป็นไปตามมาตรฐานที่פקและความปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว สำหรับธุรกิจที่มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ควรต้องเพิ่มทักษะด้านการใช้ภาษา พร้อมทั้ง การเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม นอกจากนี้ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ผู้ประกอบการต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อวางแผนการประกอบธุรกิจ ทั้งด้านการเงิน ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยี และด้านความปลอดภัย ให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในบริบทของความปกติใหม่หลังจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ได้แก่

การท่องเที่ยวแบบแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร

การท่องเที่ยวแบบฟาร์มเลี้ยงสัตว์

การท่องเที่ยวแบบสวนดอกไม้ ด้วยศิลปะการจัดแต่งสวน

สวนดอกไม้กับศิลปะ เน้นการเทคนิคด้านภูมิสถาปัตยกรรมที่ผสมผสาน

การท่องเที่ยวแบบนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสร้างจุดสนใจ

การท่องเที่ยวแบบทุ่งนาข้าวหลากสี

การท่องเที่ยวในสวนผลไม้ เน้นนำเสนอวิถีชีวิตของสวนต่างๆ

การจัดการท่องเที่ยวเน้นธรรมชาติที่ราบสูงมองทิวทัศน์ระยะไกล

การผสมผสานนวัตกรรมเกษตรและที่พักที่มีที่พักที่เป็นเอกลักษณ์ และ

การท่องเที่ยวแบบจำลองสถานที่อยู่ต่างภูมิภาค เป็นต้น

✘ ข้อเสนอแนะ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้และสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ตามความต้องการ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสถานที่ท่องเที่ยว ให้สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น รวมถึง การนำเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการจัดทำบรรจุภัณฑ์มาใช้ประโยชน์ในร่วมด้วย

การพัฒนาคุณภาพและรายการอาหาร ขนม และเครื่องดื่มให้มีคุณภาพที่เหมาะสมกับราคา มีรายการอาหารที่หลากหลายจากวัตถุดิบในพื้นที่

การจัดการมาตรฐานการท่องเที่ยวและความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้ง การจัดการมาตรฐานการท่องเที่ยวและความปลอดภัยของที่พัก ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจสำหรับการพักในพื้นที่ต่างถิ่น

การจัดการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ในลักษณะความร่วมมือทางการท่องเที่ยว เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ และเพื่อเพิ่มรูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ได้มีตัวเลือกสำหรับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น



ผู้ที่สนใจสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่

www.agripolicyresearch.com

✘ จัดทำโดย

สำนักประสานงาน “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย”

สถาบันคลังสมองของชาติ ดำเนินการร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ดร.ปิยะทัศน์ พาหอนุรักษ์ โทร. 02 126 7632 ต่อ 114 Email piyatat@knit.or.th,

คุณวรภัทร จิตรไพศาลศรี โทร. 02 126 7632 ต่อ 105 Email worapat@knit.or.th

www.agripolicyresearch.com